

5. Cohen A.D. Assessing language ability in the classroom. Boston (MA), Heinle & Heinle Publishers, 1994. 394 p.

6. Ingram D.E. Assessing proficiency: An overview on some aspects of testing. Modeling and assessing second language acquisition. San Diego (CA), College-Hill Press, 1985. pp. 215–276.

О.А. Тимошенко

*кандидат технічних наук,
доцент кафедри екології та
охорони навколишнього середовища,
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва
та архітектури», м. Дніпро*

К.В. Скрябіна

*асистентка кафедри пропедевтики дитячих хвороб,
ДЗ «Дніпропетровська медична академія
МОЗ України»*

ЩОДО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ВИБОРУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ НАВЧАННЯ ТА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проблема вибору професії та закладу вищої освіти є однією з найбільш важливих для окремої молоді людини та основою її самоствердження в суспільстві: до якої соціальної групи належати, яких цілей досягати. Вчені-соціологи підраховали, що приблизно 40% молоді через незнання правил вибору професії, відсутності досвіду в професійній діяльності обирають професію, яка не відповідає їх інтересам, схильностям, внутрішнім переконанням [5]. Це викликає розчарування, навіть психологічні розлади. Великим є й економічний збиток для країни. Щорічно держава втрачає мільярди гривень, оскільки більш третини випускників шкіл поступають навчатись та працювати за спеціальностями, які не відповідають їх індивідуальним запитам та потребам суспільства. Тому дуже важливим є дослідження мотивів вибору спеціальності, за якою молода людина планує навчатися у ЗВО.

Погляди на сутність мотиву у психологів суттєво розходяться. Але всі вони збігаються в одному: за мотив приймається якийсь один конкретний психологічний феномен (но різний у різних авторів) [4]. В основному психологи групуються навколо наступних точок зору на мотив як на: побудження, потребу, ціль, намір, властивості особистості, становище.

Ще з минулого сторіччя мотив багатьма психологами трактовався як рухома сила, як спонування. В якості мотиву приймали будь-яку причину, яка викликає спонування. Мотивами стали стимули, а «спонукач» та «спонування» стали синонімами. При цьому біологи, фізіологи та психологи-біхевіористи за мотив приймали зовнішній стимул [2].

Г. Олпорт справедливо відмічає, що в якості об'єктів, що спонукають діяльність людини, можуть виступати й відсутні об'єкти [3]. Таким чином, спонукачів (детермінант) поведінки може бути багато, та вони можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми (наприклад, біль). Однак не всі вони можуть бути віднесені до мотивів. Виникає питання: що може служити критерієм різниці мотиваційних та немотиваційних детермінант, які причини можна розрізняти як мотиваційне спонування, а які – ні?

У західній психології поширеним рішенням цього питання є розрізнення способу (яким чином) та причини (чому) поведінки: до мотивації відносять тільки причини. При цьому вважається, що мотивація відповідає за стратегічну спрямованість поведінки на ціль; тоді як спосіб поведінки, його тактична реалізація визначаються не причиною, а досвідом та навчанням.

Більшість вітчизняних та закордонних психологів вважають, що мотив – це не будь-яке спонування, що виникає в організмі людини (в якості стану), а внутрішнє спонування, що усвідомлюється, відображає готовність людини до дії або вчинку. Таким чином, стимул викликає (спонукає) дію або вчинок не прямо, а опосередковано, за рахунок мотиву: спонукальником мотиву є стимул, а спонукальником дії або вчинку – внутрішнє усвідомлювальне спонування, яке приймається багатьма психологами як мотив.

В цілях виявлення мотивів навчання студентів у закладах вищої освіти серед учнів ДЗ «Дніпропетровська медична академія

МОЗ України» та ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» (технічні спеціальності) виконано опитування за авторською анкетною. Одним з критеріїв оцінювання була відповідь на питання «Що стало причиною вибору спеціальності?». Всього опитано 200 студентів (1 курс – 45 люд., 2 курс – 45 люд., 3 курс – 50 люд., 4 курс – 30 люд., 5 курс – 30 люд.).

В анкеті запропоновані наступні варіанти відповідей на обране запитання, а саме:

- особисте бажання студента (інтерес);
- затребуваність професії в суспільстві (престижність);
- порада або думка батьків, родичів, друзів;
- можливість мати бюджетне місце;
- за компанію з друзями;
- за «приколом»;
- інше (особистий варіант – що саме).

Підсумкові результати проведеного анкетування наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Результати анкетування студентів за критерієм
«Причина вибору спеціальності»**

Варіанти відповідей студентів	Студенти ДЗ ДМ МОЗУ (частка відповідей, %)	Студенти ДВНЗ ПДАБА (частка відповідей, %)
Особисте бажання студента (інтерес)	58,9	39,1
Затребуваність професії в суспільстві (престижність)	15,5	17,4
Порада або думка батьків, родичів, друзів	10,9	21,8
Можливість мати бюджетне місце	8,7	17,4
За компанію з друзями	3,2	0
За «приколом»	2,0	0
Інше (за результатами ЗНО)	0,8	4,3

Як бачимо, в нашому дослідженні-опитуванні домінуючою причиною вибору спеціальності (незалежно від того, стосується

це студентів медичного або будівельного профілів підготовки, першокурсників або студентів старших курсів) є *особисте бажання студента або інтерес до обраної спеціальності*. Що стосується другої причини, за якою вибирають майбутню професію студенти-медики та студенти-будівельники, то вона відрізняється: затребуваність професії в суспільстві та порада близьких людей відповідно. Таке ж саме можна константувати відносно інших п'яти критеріїв вибору студентів.

Навчальна мотивація є системною та характеризується спрямованістю, стійкістю, динамічністю. Під час аналізу мотивації виникає складна задача визначення не тільки домінуючого мотиву, але й обліку всієї структури мотиваційної сфери людини. Так, А. Маркова підкреслює ієрархічність її побудови [1]. До неї входять потреба в навчанні, сенс навчання, мотив навчання, ціль, емоції, відношення та інтерес. Стосовно інтересу, він розглядається як один із компонентів навчальної мотивації. Необхідно звернути увагу на те, що в побутовому та професійному педагогічному спілкуванні термін «інтерес» часто використовується як синонім навчальної мотивації. В теорії навчання саме інтерес був першим об'єктом вивчення в області мотивації.

Список використаних джерел

1. Давыденко Т.М., Шафоростова Е.Н. Профессионализм и профессиональные компетенции преподавателя в теории педагогики. Вестник ВГУ. Серия «Проблемы высшего образования». 2016. № 1. С. 46–50.
2. М'ясоїд П.А. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2004. 487 с.
3. Олпорт Г. Становление личности. Избранные труды. Москва : Смысл, 2002. 63 с. URL: https://bookz.ru/authors/gordon-olport/stanovle_530/1-stanovle_530.html (дата звернення: 02.02.2020).
4. Пальм Г.А. Загальна психологія : навч. посіб. Дніпропетровськ : вид-во ДУЕП, 2008. 256 с.
5. Тимошкина М.В., Наумова М.В. Мотивы выбора ВУЗа и профессии современной молодежью. Весник Югорского государственного университета. 2016. Вып. 1 (40). С. 12–17.

Науковий керівник: В.О. Бикова, канд. пед. наук, доц.